

Klientelismus vs. demokracie

(k článku Jindřišky a Jiřího Svobodových, LISTY č.2/2015)

*Demokracii bychom už měli,
chybějí jen demokraté*

Článek podrobně rozebírá vliv klientelistických vazeb na deformaci trhu. Ve výběrových řízeních vítězí nikoli ten nejlepší, ale sponzor napojený na příslušnou politickou formaci. Volby zastupitelů přestávají hrát významnou roli, vládne tu jakási neviditelná mafie. Myslím, že článek postrádá etický a lidský rozměr tohoto problému. Demokracie se skrývá nikoli v systému voleb a politických stran, ale především v hlavách lidí.

Naši předkové žili v obcích, kde se navzájem znali a v nouzi si pomáhali¹. Na dodržování mravních zásad a ochotě vzájemně si pomáhat záviselo přežití v těžkých dobách, při pohromách, časech neúrody apod. Lidé také volili za starostu toho, kdo měl přirozenou autoritu a dovedl zjednat pořádek a obec v nouzi zabezpečit. Kdo nerespektoval obecně přijatá pravidla, kradl či šidil, dostal se na okraj společnosti, byl „vyobcován“. Při udržování společenského vědomí a společenských hodnot hrála důležitou roli (i když někdy rozporuplnou) církev.

Obecní samospráva by měla být základní kamenem demokratického státu; občané by si měli sami ohlídat, koho si ve volbách vyberou. Je tu však jeden rušivý vliv - nadměrná administrativní zátěž starostů obcí; to často odrazuje ty nejvhodnější kandidáty, aby se této funkce ujali. Schůze zastupitelstva se pak skládá z cca 80% z jakési povinné agendy (prodej a koupě pozemků apod.) a na řešení koncepčních otázek nezbývá čas. Problém nabubřelé byrokracie se dnes projevuje skoro všude: jak vtipně poznamenal jeden účastník „Otázek Václava Moravce“, *dříve 12 lidí kopalo motykou, dnes kopou jenom 2 a ostatní rozhodují, jak se mají motyky brousit.*

Původcem všech těchto nesčíslných zákonů a norem je Parlament ČR a následně ministerstva, do kterých dosazují vítězné strany své zástupce, aby jim „ohlídali tok státních peněz“. Zájem stran, resp. jejich „kmostrů“ je tedy nadřazen zájmům státu. Je přirozené, že čestní lidé (jako Andrej Babiš?) se na to nemohou dívat a snaží se situaci napravit. Ostudu sklízíme i v cizině.

Iniciátoři kupónové privatizace z 90.let tvrdili, že „soukromý vlastník je vždycky lepší hospodář než stát“. V praxi to ale dopadlo jinak: státních podniků se zmocnili nezkušení nováčci a nechali je zkrachovat, jindy byly majetky podniků záměrně rozkradeny (vytunelovány). Ne každý má talent a osobnostní předpoklady k tomu, aby řídil a rozvíjel podnik².

Mám pocit, že demokracie převládala v myšlení Čechů až do konce 60.let³, nezničil ji ani systém jedné strany, ani perzekuce let padesátých. Po vpádu cizích vojsk však byla odstraněna z vedoucích míst skutečná elita společnosti a ke slovu se dostali lidé bez morálních kvalit, jakási „pseudo-elita“. Právě ti jsou dnes nositeli „mafiaánského kapitalismu“ založeného na klientelistických vazbách. Demokraté se museli uchýlit do ústraní. Pojmy jako čestnost či vlastenectví jsou dnes téměř neznámé.

V Davli, 28. dubna 2015

Ing.Jan Matys

¹ Pamatuji si to ještě z poválečného období, kdy si lidé v obci půjčovali zemědělské stroje apod.

² Srvn. publikaci „Baťa v kostce“ Zdeňka Pokludy, Zlín 2013

³ „Zlatá šedesátá léta“ byla podle L.Vaculíka naším nelepším poválečným obdobím